

GYŰJTŐ: DR. FEKETE LÁSZLÓ

GYŰJTÉS IDEJE: 1967.

TART.: SZENNAI TÁJSLÓTÁR

53 lap

FÖLRAJZI RUTARÓ: SZENNA

SKALMUTARÓ: XXVIII

Iratgyűjtő

MSZ 5817
PAPIRIPARI VÁLLALAT

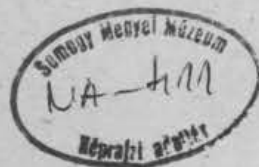
KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRORS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 1064-es TETELE ALÓL

RIPPL-RÓNAI MUZEUM
KAPOSVÁR
Telefon: 20. Postafiók 70.

1064

Szennai tájszótár
(dr. Fekete László)

Régi adósságot törleszték le magam előtt, amikor közreadom a tájszótárt. Ezek hosszú során gyűjtöttem, azután pedig a példamondatok összeállítása következett, amikor egy-egy fogalmat kívántam bővebben magyarázni, összefüggésében. Az adathalmaz betűrendbe való szedése tartott sekaig.

Foglalkoztak már előttem is ilyen munkával, sőt éppen Szennát is gyűjtötte Dr. Nyiry Antal, akkor csurgói ref. gimnáziumi tanár, jelenleg pedig tanszékvezető egyetemi tanár a szegedi egyetemen, nyelvészetből. En teljesen függetlenül gyűjtöttem, és ezt közöltük is egymással. Egészen más szempontok szerinti az én gyűjtésem. En 25 évig a szennai nép között éltem és ha egy kifejezést ~~nx~~ előveszek a gyűjtésből, már szinte hallok, hogy ez vagy az a szennai, hogy ejtette ezt ki. Most már a magnetofon kerében már a kejtés ^{ek} pontosan rögzíthetők és megfigyelhetők, mert a jelöléssel sekszer nem tudtuk egészen pontosan kifejezni azt, ahogy hallottuk a szavakat vagy a beszédet. Először fonetikusán adom a szavakat és azonnal etimológizálem, ahol szükségesnek véltem. Sok esetben csak egyszerűen közöltem, hogy ezt így kell érteni, vagyis az egyenlet másik oldala már az irodalmi nyelvi kiejtést tartalmazza és pedig az egyenletx jobb oldala. Pl. kellódik.

= kinlódik   Itt nem magyarázom azt, hogy a kellődás a kinlődásból származik, mert elég körülényes lenne, csak annak a megállapítását közlöm, hogy ez a szó kinlódik, így hangzik: kellódik. A kint, hogy valaki kinban van, hogy szenved, azt így mondják kén, kényában már nem tudott mit tenni, ebből lett kenlödás, ahol már megvan a kin, csak kénnek hangzik,, a kiejtésnei aztán az ni már egybeolvadva kellődásnak ejtik.

Javit= javétt javítás, = javettás, igazit=igazétt, igazéttas,
tanit= tanétt és tanéttas Tehát az it végü igeik et végüre változnak és a szóvégi t meghosszabbodik megkettőződik.

Azután igyekszem mondatban is bemutatni a jelenséget, valamint a mon-

datekkal világosabbá tenni az értelmet, a jelentést.

Erdekes a szennai nyelvhasználatban a kettő hangzók helyzete. Ez különösen érdekes volt, amikor pályám kezdetén, ezelőtt 34 évvel, amikor még eredeti tisztaságában használtak a diftongusokat. Nekem akkor igen újszerű volt és nem is irtottam a beszédben ezta népiességet, csak ez helyesírásukban is jelentkezett, akkor kénytelen voltam ezt javítani. Igen tisztán hallható diftongus volt: a "jaó", jó helyett. Pl. jaó van. Azután a tájszótárban is felgyűjtött, valamint a határelnevezésekben is említett eé pl. Keéncsös mögye, tisztán mutatja az ~~ka~~ "eé"-t. Ugyanez van a kényes szóban, amit "keényös"-nek mondanak.

Erdekes sajátossága volt ennek a szinmagyar vidéknek az is, hogy az ^{l-t}it igen sokszor mondták ü-nek. Hogy tisztábban magyarázzam a dolgot, itt nem az it végződésre gondolok, hanem az "i" hangra. Mindjárt egy példát. A fizet szót pl. a helyben az "i" a második hang, így mondták: "füzet". En maá kifizettem, amivee tartoztam. Ugyanakkor az irkát másneven nem füzetnek, hanem "fizetnek" mondták. Ez keckás fizet. A térképet mappának mondták. A debegót pedig katedriának. Ezt a szót hiv, így emtették "hé". Kihetta a tanító ur a Jöskát a katedria elé. A debegó az az állvány, amire a tanító ur asztalat tették, hogy az magasabban legyen, mindenki feje fölött nézen át, hogy az egész osztályt áttekinthesse. Még mondták a debegót állványak is, csak nem debegónak. Az inget "ümög" nek említették. Fővötte a tiszta üngöt. Más szóhasználatban, így is szerepel az ing szó: "ümög". Ümög mög gatyá vót rajta, sémmi más. A mellényt levesnek emlegették.

Igen érdekes a bab és borsó névcseréje. Borsó az, amit mi babnak nevezünk. Ezt télen, a száraz babot bablevesnek esszük, aztán csülköt is főzhetünk bele. Zöldbab leves, és zöldbab főzelék készül belőle nyáron. Ez tehát a borsó. Ezért aztán úgy emlegetik, borsó leves, borsó főzelék tejfölös borsóleves. Ez utóbbit Nagypéntek^en ették, hogy ne egy enek

zsíresat. Aztán, hogy a ~~xxxx~~ ^{bab} elnevezés se vesszen kárba, ha már van bersó név a világon, a cukorbersót cukorbabnak nevezték és nevezik.

Nagyon érdekes nyelvi sajátosság, ahogy például a családban egymást szólítják. Természetesen ők nem szólítanak, hanem "szóléttanak", mint ahogy nem állítanak, hanem álléttanak valamit.

Gondolom az elnevezés még abból az időből ered, amikor még több család is volt együtt, de egy családon belül feltétlenül együtt voltak az öregek a fiatalokkal.

Kisebbik uram, az uranak a fiatalabb öccse. Nagyobbik uram az urának az idősebb testvére.

Edős szülém/edese, ez a nagymama, Kedves szülém, dédnagymama. Később a szülém helyett, jött a mama, papa elnevezés. Tehát a nagyapát papának, a nagyanyát mamának nevezték. Igen am, de az egyik mama meg papa velük lakott, a másik papa meg mama, rendszerint nem vidéken, más faluban lakott, hanem csak a falu~~nak~~ más részén. Még kellett tehát különböztetni. Így aztán messzi ~~mapának~~ messzi papának nevezték, aki mégsem a háza alatt lakik, hanem messzebb, talán tíz házzal is odább, vagy a falu másik részén, az Aaszegen v. a Főszegen.

Gyakorlatias megszólítás volt, ha átellenben lakott a papa, csak így szóléttani: "tuusó papa". Tuusó írásban, illetve, jelölve, kiejtésben pedig hosszú ú. Mivel a gepen hosszú ú nincsen, ezért a hiányzó vesszőt tintával pótolem. (túló)

Igen kedves kifejezés volt az a szó, hogy: kicsinyded. A kicsi szép régi kifejezése.

A kisebb^w testvér öcsi volt, nemre való tekintet nélkül. A Kati a Jóskának az öccse. De viszont a Marinak is öccse volt a Pista, ami nem furcsa, mert fiu, de a lány is öccse a fiunak is, meg a lánytestvérnek is, ha fiatalabb.

A gyerök/gyerek / kifejezés mindig/mindig/ fineműt jelentett. A lán, az nem gyerök. Vaót egy gyerökük meg egy lányik.

A volt szóban ismét előjön a diftongus. Nem volt, hanem "vaót". Éccó vaót, hun nem vaót, vaót éccó egy embör. Annak az embörnek vaót ety igön

rossz gyöföke. Másképp/máskepp/ nem is emlétötte senki a faluban, mint édematlan/ilidentalan, illemet nem ismerő/rossz huncfut/huncut/gyerök.

A birtek-ról szölok még, hogy érthetőbbé legyenek majd a táj-szótár rávenatkozó szavai. Gondolok a fertály, fel hely egész hely stb. ki-fejezésekre.

Szenna vidéken általában keves volt a föld. Uradalmi birtek^{is gazdasági orai voltak}ek szerengáltak az amugysem nagy határt. Ugyhogy itt az egykének valóban föld~~ekai voltak~~, nem tudott terjeszkedni, a jebbágyaság felasabadulása utáni állapot itt már odavezetett, hogy a hazhelyeket már többszörösen elesztették a sz^everedő család között, ugyszintén a szántóföldet is öröklés révén már elesztették, ugyhogy itt mar voltak nadrágszi jparcellák valóban. Ezen a helyzeten segített az a különleges adottságuk, hogy sek a legelőterület és nem a föld arányában, hanem ezenfelüli mértéken is tudtak szarvasmarhát tartani. A földéhség azonban igen nagy volt és remény nem volt a terjeszkedésre. ^{Itt} ~~Híza~~ volt ugyanis Szenna körül sek uradalmi birtek/a legfőbb birtekos herceg Esterhazy Pál volt, Kaposmérőben egy 1000 holdas gazdaság, Gaal ./, nem lehetett a szántóföldet növelni, mert erdők voltak köröskörül és azt nem parcellázták fel. Az OFB csak kis mértékben segített a földkérdésen, aztán sekan, mivel a földdel együtt instrukciót nem kaptak, mindig más fogatával műveltek egy két hold földjüket, másrészt igásállat hiányában a föld éveken keresztül trágyát nem kapott, így előbb-utóbb valamely élelmesebb, jobbmodu gazda kezére került.

Az uradalem tehát nem adett le földet. még arra sem lehetett számítani, hogy valami kártyás tulajdonos debra veretteti a földet, mert a herceg igen gazdag volt, ugyhogy földeladásra nem számithattak.

A szennai nép igen szorgalmas nép, látástól-vakulásig dolgozott. Ennek aztán megvolt az eredménye, mert egyes vidéken a ^{németek} ~~szábság~~ vásárolta^{ll} meg a mulatósabb vagy hanyagabb magyar gazdák földjeit, ugy itt a szennaiak vettek meg az eladó patcai, zselickisfaludi, sz^eabéki, bárdi, mérei szördaheli földeket, /Kaposzentbenedek, Bárdudvarnak, mér^eni-kaposmérői, szördaheli-kaposszerdahelyi/, de 24 holdnál több földje senkinek sem volt. Itt tehát

igazi nagy gazda nem volt.

Tehát milyen, mennyi földjük volt?

A kinek 24 held földje volt, azt úgy mondták, egész helyes pógár.
egész hel=egész hely.

Akinek 12 held földje volt, annak azt mondták, hogy fée helyes pógár.
fée hel=fel hely. Ez csak a kifejezése a holdszámban kifejezett
birteknak.

Egy ~~fará~~ fertáa szesszió= 6 hold föld

/Egy fertály szesszió= 6 held föld./

A heldat ritkán mondták nagy értettek katasztrális heldban, így mondták kataszteri hód, -vagy más neven öreg hódnak is mondták. Egy held alatt ők 1 magyar heldat értettek, ami legjobb esetben 1200 négyszögöl volt heldanként. És meg ebből sem volt a legnagyobb gazdának sem 24 held földje.

Fée fertáa szesszió= 3 held

/Fél fertály szesszió = 3 held./

Természetesen minden fertályhoz 1 held rét tartozott, azután erdő és legelőjég. Ezekről már más helyen írtam.

Ezenkívül minden családnak volt egy kis kender földje, aztán kenderáztató tava.

Itt még szóttek-fentak az asszonyok, amiknek a foglalkozással kapcsolatos külön nyelvük is van.

Áspa, gombeléttó, nyist, szüőfa, tilelő, pazdergya, berda, mind jelzik, hogy milyen volt, vagy azt inkább, hogy volt ilyen házi ipari foglalkozás, ahol réf/rőf/ szám fejták a kendervágznyt, amit az sek mindön-félére fő lehetőtt/asznaanyi.

Ezzel és a szövés-fonás leírásával érdemes lenne külön és részletesen foglalkozni.

aaku = aiku Maj mögaakusznak, esztég möglössz az üzlet

/ Majd megalkudaa azután meglesz az üzlet./

aasó = alsó Ottannék lakik az aasó házban.

aara = arra Aara alá né mönny!

abbijen= az bizeny Abbijen úgy vót !

acc éde = add ide! Acc éde a kabátem!

aceé= acéi Aceebu van ez a bicsak./bicska/

acskó = zacskó Acc éde a dohányacskómat!

Aara főnek = arra felfelé /főnek=felfeleé, a falu felső része felé/

agáca = akác, akácfa

agarcafa= akácfa. Az agarcafa igön jó szérszama.

ahun= ahol Ahun szalad a nyul, ládd-é?/látod-e/

akarmölik= akármelyik /Neköm mintegy, akármöliket választi!/
akari= akarja Akar^akari, akar nem, én mögtöszöm! Ez itt egy jellegzetesség.

ja rag helyett gyakran mend i-t.Pl. tudi , tudja helyett

láti , látja helyett, mendi, mendja helyett, Pl. Halla, hogy

mendi! Hallja, hogy mendja!

akkóne =az kellene /Mégcsak akkóne, nem is hibádzik más!/
hibádzik= hibázik

alla=alja Ottannék van az erdő alla. Pető allai rétön van neköm is ré-
töm.

alakétt = alakit az it végződés a kiejtésben étt

javit= javétt

tanit= tanétt

kanyarit= kanyarétt

mezdit= mezdétt

Tehát az i-ből é lesz és utána hosszú egyjegyű massalhang-
zós tt

alakétti =alakítja

Itt pedig a fentebb említett ja rag i lesz /alakétti/

Addig alakétti, míg valami formája nem-jössz.

ammód szörént = ezen módon,olyanfermán

Ammód szörént lössz,ahugyan mögeszéetük a dóget.

/Miker megegyeznek,valamiben,elyanker mendják,:ammód szörént./

szörént= szerint

ammód =az mód =ammód ezen mód =ammód=ezen módon=igy

ámadni = álmadni

Nem szektam ámadni,alunai köllött!

ámanni=álmadni az előbbi még nem egészen fenetikus,mert nem azt mendják, hogy ámadai,hanem ámanni

amölik=amelyik jellegzetes ó-zés Nem azt mendják mely ,hanem möl, ill.az ik nyemósítóval mar megnyamlik az k ll és kesz-szaa hangzik.

~~amamamamam~~ amaa = amaz Aaaa a fa alá állj!/ajj/

anyagöbe = malaces disznó

Hajcsd ki ezt a göbét,ezt a zanyagöbét!

Tehat tulajdenképpen zanyagöbéről van szó,mert az az névelő z-jét hezzaragasztják a magánhangzóhoz,ill.elé teszik zasszony,züje=az övé zembör= az ember a zembör= az ember a zasszony=az asszony

anyámasszen= anyáasszony,anyós

ágyem= a férj öccse,igy szólitja sógernőjét

apu testvér= apjáról ttestvér

Ez azt jelenti,hogy egy apjuk,de nem ugyanaz az édesanya szülte őket.

aszenta aszenta= azt mendta

Aszenta a zanyának.

aszengya= azt mendja

Ha valamit elmesélnék igen gyakran használják az "aszengya" szót.Gyütt egy embör,ennajd fölürü,aszengya,azténnek szóót a társának,hogy aszengya,azt a zünetetöt kaptam,hogy aszengya azonnal keresse fő a Pali kemekat aszengya. stb.

aszalek = assalt gyümölcs,de nem azt mongjak gyümölcs,hanem:gyimics

Itt valóban ugy mendik,ahugyan benne van a Haletti beszédben: "Es az gyimicsnek eiy keserüv vala vize" stb.de ezt csak a gyimics kedvéért mendtam el.

as_zaat = ~~aszalt~~ aszalt

aszai az asztaa = asztal Ottannék van az asztaa,nézze mög ,az é az?!

asztaafia= asztalfiók Benn van az zasztalfiába!

asszen= asszony

asztat =azt Nem asztat kérdöm! Tehat megnyujtják,még ujabb t raggal

is ellátja

a betűs szavak felvételése

attáju = az táju , olyan táju , olyan forma idős

Attáju a Sándor is, min en./en/

avett=hitvány, rossz Ez a dómány, má bizen, avett

avult= avett, felhasználódott

A betűs szavak

ányem* fent már említettem, megszólítás a férj öccse részéről,

A bátyja feleségét szólítja így.

áj = as Krumpli aj./Burgenyát szednek, kiasáák a földből./

árpaérő pl.körte* árpaérésker erő körte.

Jaó zamates ez a , zárpaérő körte.

ásóz = ás Ásózó fő a kertet! Ásd fel a kertet!

ásózás= ásás Nehez munka az ásózás, a póteli a kerbe a szántást!

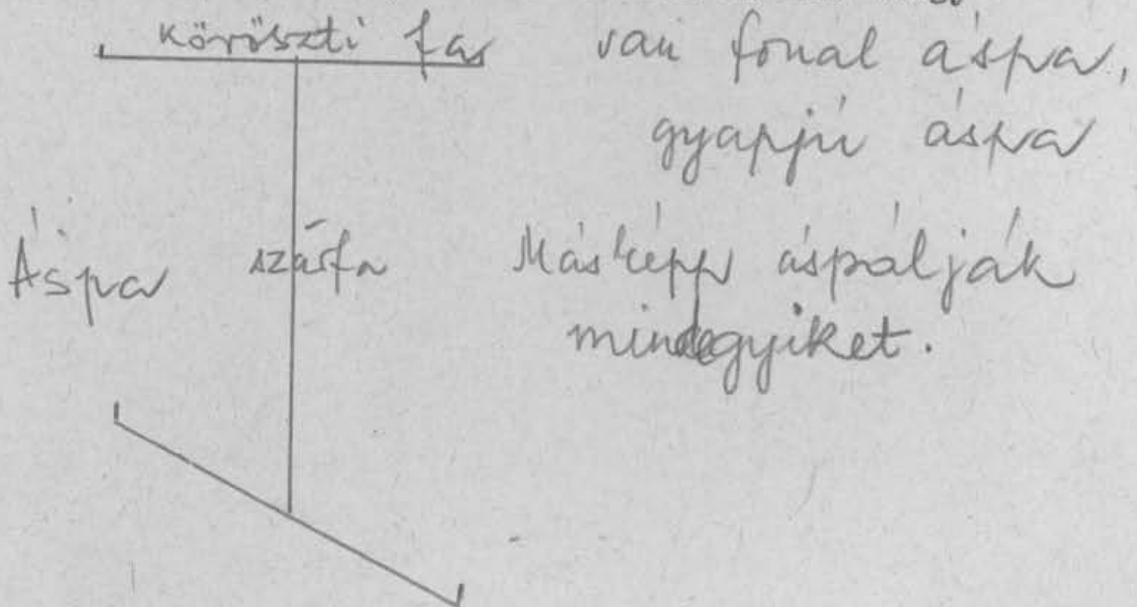
a zásó= az ásó

Ugyanez a z képző van pl. a mesdózás igében

Nem mesdik, hanem mesdózák, gondolom a törülközik igéhez

hasenióan hiányzott a z. Tehát :mesdózik ásóz , törülközik

áspa= a szövés -fonás eszköze, a szövőszekkekhez tartozó tárgy

asztat-előbb már asztat-nal egy kicsit foglalkoztam vele. Tehát kétszeres

t tárgyragot használnak, de sokszor nemcsak a mutató névmással, hanem

pl. főnévvel is: Így nem szappant használnak, hanem :szappantot, nem

lekvart esznek, hanem lekvartot

az ágyon végig fekszik= ezt a tényt v. nyugalmi állapotot, egy érdekes

kifejezéssel helyettesítik: Hosszi nyójtót csinyál! /nyójtó=nyújtó/! Hosszi=

Hosszi=

B betűs szavak

bakurász= ~~gyáva x daj x daj x bakurász, az x x x gyerek!~~ a gyerekeket ijesztgetik vele. Ha nem löszó jó, elvisz a bakurász!

barbé= barbéjy

Ee mögyök a barbehó!

bajja= baja

Valami bajja van/beteg/!

bankó= mankó Ket bankóvaa jár szögen embör!

baluska = balta

Add éde azt a baluskat, hadd vagygyam ki eszt a fát!

bajkó, kaca bajkó= kivarrett női ködmön.

Regi ruhaviselethez tartozó öltözködési kellék.

x baót = belt

Bemögyök a baótba! Kettős magánhangzó/

bakréce = him ivaru kacsá

bakzsup = zsupfedeleles háznak az ornát fedik vele.

Van kanczsup is, amellyel a ház /zsuppes ház/ oldalait fedik.

baj = derékfájás, randulás

Röviden az ilyenfajta bántalmat csak baj-nak emlegeték.

báld= bal, táncmulatság

bagla = beglya pl. széna bagla

beszééve = beszééve

Beszééve érti meg az ember a másikat!

u.a. Szóbel érti meg magát az ember.

Bécra = Bécre helyett, ezt így mondják: Bécra.

Vásáresbéc nem messze van, eda el szektak menni a szen -
najak vásárra. Ezt csak így emlegették: Ee vaótam Bécra,
mőgnésztem a vásárt!

bekecs = kis bunda

berkönye = berkenye, igen jó izü gyümölcs.

Szennán van a Peti Lidi néni^{nek} két szép berköny fája a

Nyum högyén. Igön keresik a gyimlicsit Kapezsváron.

berökfa = bálványfa, vizes helyet szerető fa

béli = bele

Kilógott a béli! /bele/

A tök béli. A tök bele.

berik beliner+ berliner, gyapju nagy kendő

béka rekka, = mezei zsurló, nem szeretik a marhák a szénában, a levak
megeszik a békarekkás szénát is.

B betűs szavak

belülle= belőle

Csak úgy főtt belülle a jó ber! /f őtt/= felyt

Ögyék belülle, szivessen kénálem!

bihal = bivaly

Lefikütt a bihal a sárba!

bibica = a füzfa virágtermese

Bibicám! Bibicám! Libahivegató.

Bibicám, bibicám, Meere vattok? /vagytek=vattok/

biber = vöröshere

De szép ez a biber!

bergyu= bergyu

Szép bikabergyuja lött a Zsömlének!

berza = bedza

Szeretem a berzafa virággyát.

virágját helyett virággyát mond. Ez is érdekessége en-

nek a tájszólásnak. Ha az a szó gére végződik, pl. egy

főnév, virág g tövű, akkor a hozzátartozó birtokos rag

a kiejtésben már nem j lesz, hanem gy

virágja = virággya

magja = maggya

hangja = hanggya

harangja = haranggya stb.

berec = barack

Igen szép az idén az ōszi berec! /őszi= ősz/

berecka = barack

beretfa = beretva

Nem jó ez a beretfa!

Megjegyzem, hogy többsegben a beretvat, beretfának
mondják.

begár = légy Mennyi begár begyütt! Anyuk, hezzá a bótbu begárfegót !

begráncs= begrács Főtöttek egy begrács gulás^t főni!

begráncs 3 lábú vaslábás

bededa = belend értelmetlen, pl. valakinek a beszédje.

De sok bededaságot beszél!

bergyas tehen = vemhes tehen, berju van a tehenbe

böcce = berju

A szennaikat szekták csufolni, hogy böccék, elmara-

dottak. Ez a hagyományeknek a tartásával függött

össze. Ennek az ellenkezője igaz. Egyáltalán nem el-

maradott, köztük igen sok jóeszű van. Kitűnő kereskedők, valóságos loszak-
értők. Igen muzsikálisak, zenekedvelők, vig kedélyűek. Van egészen másfajta
nép is. Pl. a büssüi gyerekek, zenei szempontból szinte süketek. Még akinek
hallása van, annak is bizenytalan a dalelása. Gölle viszent muzsikálisabb,
ott sokkal több a jó hallású, dalszerető ember.

bögre = pohár

Aggy égy bögre vizet!

bőregér = denevér

Bödő József vastag

Sok hasonló nevű van, ezért megkülönböztető

ül, mellekneve van. Egy másik Bödő József:

Bödő József dakó

Aztán a ragadványnev fontosabb lesz, mint a veze-
téknév. Így emlegetik egymást: Dakó sógerem, Vastag bátyám. Ez
így van Göllében is: Az ettani helyettes elnököt azt hiszem
Puska N-nek hívják, de így nem lehet^{em} senki, csak úgy hogy
a Giceny. Az iskolával szemben laknak Göllében az Énekes^{ék}.
Így mindenki meg tudja mondani, kik azok? De ha az anyakönyvbe
szereplő Puska Ferencet kérdenék, akkor megkérdeznék, melyik
Puska Ferencet kérdik. A templomban a kántor akadályoztatása
közben v. amíg a kántor a szert^{artás} alatt Urvascerázott, egy ^{Szekán}
Salamon József bába nevű ember szakta helyettesíteni. Világos,
hogy az Énekes Salamont legkönnyebb volt így keresni, hogy É-
nekes, mert azon, hogy Bába Salamon, nem biztos, hogy el tudtak
igazodni, mert volt Bába Kati, is, akinek a neve írásban: Salamon
Katica bába volt

bezsegtak = mezeztak, sekan voltak

Ollan sekan vaótak, csakugy bezsegtak!

báda baóde = bódé

beronya = berona

Eberenyááták má a fődet? Büssüben van egy ember
a tanácselnök, ő, amikor ígér és szeret ígérni, min-
dig aszengya: Ee lössz beronyávaa! Szennába is moná-
ják.

bujtár = bujtár

Jó lössz bujtárnak. Ollyan üdvegybujtár még!

buberka = uberka = ugerka

Igön szereti a savanyó buberkát, de mögöszí az nyersen is!
buréttó = berító a kisbaremfit takarják le vele, -vesszőből van-, hogy
a nyagyobb ne férjen hozzá az ételhez.

bugyelláris = pénztárca

B betű mány

Buksa = szennai határrész, jó legelőterület neve

Eredete ismeretlen, nem tudják, hogy a név honna eredt?

budli=bugyli

budlibicska= bugylibicska Sajátos formájú zsebkés, fanyéllal, valamikor a gölyás védjegyűt keresték, mert annak igen jó ele volt. Maga a bugylibicska filléres partéka volt abban az időben, ahogy Szennátán szekták mondani.

bugybóka = bűdös banka

bugybóka festes=teljesebb neve a bűdös bankának: festes bugybóka

Latin neve :Upupa epeps.

beronyás pajta: fenett oldalú pajta

baódeg = beldeg

Bódeg sehasé löhecc, mer nem szerettee engömet!

C betűs szavak

cal = zell 2,5 cm

cethalett = tetszhalett

céia=szoba

cekker= kukericaháncsból készült fűles kosár

cepel = cipel Nagyon sokat kő cepeeni!

citera = citera

Jancsi igön szépen tud citerááni!

cipeje = cipője

Nagyon szép cipeje a láának. Nem tom hun vötte?

cica-maca fa = kecskefűz

cukerbab= cukerborsó

Amit általában az emberek babnak mendanak, az itt borsó.

Cs betűs szavak

csávás = meslékes csáva = meslék

Jó lössz a disznónak ez a csávás!

csaint = ugat

Egyet csaintett a kutya.

csalamadé = sűrűkukerica

Csana = János

Bérös Csanaék a Csécs herha mellett laknak.

csattogó epör = számoça, erdei számoça

Az erdőben röngeteg csattogó epörgye van, kaszáni löhet!

csattogó epörgye = erdei számoça

csapófa = amivel a kecsira rakott számoçix fát rászertják a kecsira.

cséllag = csillag

Cséllagem, kedvesöm, edöss rajjon, = kedveskedkedés kis gyerek fele

Csécs herha = dülőelnevezés, nevének eredete ismeretlen

Cseberki = dülőelnevezés, eredete ismeretlen

csapatint = tele A herdó csapatint van. /tele/

csarit = ágfa

Igön tsek csaritett vágtam össze.

csepütös = iszalagos, bekűcs

Igön csepütös arra a hel.

csin = szegely

pl. sajtárnak a csinja. Nótában: Arra mögy a vármöggye

hat leva, Belelepött, letörött a sajtárnak a csinja.

csites = kepasz, meztelen

csites fej, csites veréb, tiszta csites/nincs rajta szőr, meztelen/

csicsirkődik = mérgelődik a kis gyerek akarateskedik.

Csakugy csicsirkődött a gyereök!

csimbók = cserebegár

cserebók = cserebegár

Annyi csimbók röpködött!

csin = a herdónak az abevagott része, ahova a dongákat illesztik

csiat = fiatal fa hajtsáa

csé = amelyre rátekerik a fonalat, beleteszik a hajóba, és átdebálják a fem lak között

cserősnye = cserősnye cserősnyefa = cseresznyefa

csigáskut = gemeskut

csigaester, = amire fel, van akasztva a vödör

csigalábfa, =

Y
a gemeskut ágasa

Cs betűs szavak

csipöle = csipője Fajt a csipöle.

csibak= csipuk /pipa/

Igön szeretött csibakómai!

csimata= facsemete

csiatag= fiatal fia

csinálják csinyálják = csinálják

csellán, = csalán

Mennyi itt a csellán!

csökli = csökölyi

Csököly Semogy m-i község, csökli= csökölyi

Csöndes= határelnevezés, szép erdős csendes rész

Csentes = dűlőelnevezés

csöcsös = melles

van egy almafajta olyan, mint a lánynak a melle, úgy is hívják,
láncsöcsü óma /láncsöcsü alma/

csöcsös korsó= csöves korsó, amelynek a fülén csöcs van, olyan, mint egy
mellbimbó. A füle üres, így a csöcsön lehet vizet inni.

csörösnye=cseresznye, így is mondják a cseresznyét, nemcsak cserösnyének

csőtörtők = csütörtök

csöntés= fertály= úrmérték

csórag= hosszú, dióverő pózna

csömlyös= pl. a kukerica, üszkös más szóval

Csörge kut= egy szép szannai farrás neve

Csörgedezik a vize, Csörge kut. Találó elnevezés.

csöbör= edény, abba törték a szőlőt

csurtig= tele / a Rád/

csira= tehát Csirce kristály

csutera= beres edény, vállon vitték

csöreszla = csöreszlya, vetőgép alkatrész

D betűs szavak

Demekes = Demekes /név/

Daró = egy szennai demb neve

de bien! = de bizony!

Abbien, debien = Az bizony, de bizony.

Debien nem úgy vót!

derót = drót = vashuzal

dijó = dió

dijófa jó húst ad!

dómány = kabát

naddómány = nagykabát

Fővöszöma naddómányomat!

Dörék = Derék hegy dörék-derék, ez azt jelenti, hogy szép, magas erős, pl.
az ember. Dörék egy embör!

döllest = délután /kora félntán/

Az Istentisztelet döllest lösz!

duga = denga herdódenga

A duga töfábuu jó. /A denga tölgyfából jó./

durung = nagy darab fa

ha aderengfát ehasítják, akkor az hasított dereng lesz.

Itt úgy mondják: hasított durung.

dógik = delguk

Sok dógik van magiknak is. /magiknak = maguknak/

Dugáskut = egy határrész neve, ahol gémeskut is van/

duruca" = drusza

azéne neve van.

Pista mondja egy másik Pistának: Szerbusz durucám!

Diákszer = egy régi szennai utca, ahol sok Deák nevű lakott

Diák högye = szőlőhegy rész, valamikor Deák nevéké volt

debizzen = demizzen~~x~~ fenet korsó, bert visznek benne

Drávica part = egy határrész neve Szennában.

E betűs szavak :

ee = el igekötő

eemönnék = elmennek

eehadari = elhadarja, gyorsan mondja el a leckét

eekapi = elkapja pl a labdát

ett = itt

etthun = itthon

esz = ész

Van itt esz! A fejére mutat./

ellen = ilyen

Ellenferma, amit ett mutatam.

epörgye = erdei eper

, száóca

ergye! = eredj! Eredj neki, indulj!

Ergye el a baótba!

ede = ide

Közel hozd ede a széköt énhezám!

ecöt = ecet

Nagyon savanyó ez az ecöt!

Ollan ez a ber, mint az ecöt.

eélös = eles ~~erő~~

ernyő = esernyő

eekerüli = elkerüli

egyházkeles = Vallásos szokás.

Szülés után egy hetre elmegy a templomba az asszony. Amikor vége van az Istentiszteletnek, mindenki kimegy a templomból, csak a pap marad bent, meg az asszony. A pap az Urasztalához megy. Szemben vele megáll az asszony. A pap imádkezni kezd. Kéri a teljes felgyógyulást, Isten áldását a gyerekre., az újszülöttről a szülőkre. Aztán megáldja az asszonyt. Ezután kimennek a templomból.

Tulajdonképpen a gyermekágyból felkeelésért hálaadás, ezt mondják egyházkelesnek.

ezör = ezör

Ezör Ferántba kerüti!

E betű szavak

Itt érdekes jelenséggel állunk szemben. Egymenő szó egészen az e és é kiejtésének határára áll.

Pi.ett. Ezt az e beüköz irtam, vagy az ede, ~~ide~~ szót.

Vannak azonban olyan szavak, amelyeknek a kiejtésénél már nem is diftongusról lehet beszélni, mert közejük ékeleődik az e és é közé egy mással hangzó a j.

Egy szó: edes. A kiejtésben ejédes. Természetesen ~~ml~~ilyen pontosan ejtve minden hangot, hanem elmosódva.

ejédesanyám = edesanyám

ejédesapám = édesapám

jaó-itt csak 2 hang van, de az eje-desnél az e első 3 hang veltakeppen egy hangot az et akarja jelenteni.

é = egy Így tisztán nem ejtik ki magában, csak ha utána f jön.

Éffilléröm sincs. Egy fillérem, ez összeolvad hosszú ff-é, a gy és f találkozásakor.

ésszáz = egy száz gy sz = ff

Ésszáz Ft köllene ippög! /Ippög/ = éppen

éccó = egyszer gysz = cc

analógia alapján kéccó = kétszer tsz = cc néccó = négyszer

haccó = hatszer héccó = hétszer

édomatlan, = illdómatlan, szégyent nem ismerő

Hát ez egy édomatlan asszen! /Nem ismer szemérmét! /

Né édomatlankeggy! /Ne illetlenkedj! /Ne rendellenkedj! /

égyarányos, egyarányos, arányos

ez tulajdonképpen közép é lenne, de ilyen hangjelölésünk

nekünk magyaroknak nincsen. /Pedig úgy hangzik, mint az Aufklärung./

ejédősanyámnak szép szava vót/ = egy szép kifejezés, édesanyám igen szépen beszélt

édős szülém = nagyanya szép régi megszólítása

édős mindegy = teljesen mindegy

Neköm édős mindegy, akárhugyan lössz is! (hugyan = hogyan)

éllen = ilyen /itt is közép e köllene/

eélős = éles

éde = ide /l. ellennél/

étt = itt /mint előbbi/

égzöngés = mennydörgés

F betűs szavak:

farkasguzs = először összekötik a kezét, azután leültetik, 2 térdet felemlik, egy erős betét, a könyökénél és a térd alatt áthuznak/átdugnak.
 favágító = fa vágító fa vágó, = ahol a fát fát vágják, az a tuskó, melyen vágják a fát, az is favágító, mondják favágéttónak is.

fa vönni = fát venni

Ee meek fa vönni az erdőbe, kő teáre egykis jó tüzelő! (kő tálra kell tálra)

fagyófa = fagyafa, amely a fagyai bogycót termi falatázzon! falatozzon!

Ögyek, falatázzon! Így kínálják az ételt.

Laktyon jó, ne maraggyon ehössen a terétött asztaa mellett!

fábu = fából

Fábu van a vella nyele nem másbu,
 Főtöri a tenyeremet, sej, haj, csunyájul.
 Fábu van, nem acéebu! /acélból/

fertá

fertá = fertály, azaz 6 held, ennek a fele a fé ~~kereszt~~ 3 held
 fé hel 12 held, teljes nevén fé hely szesszió, egész hel 24 held fód

fertá = kisebb, dézsaszerű, kb. 1 literes edény fából készül

fertá = itt is tulajdonképpen fertály, hangzási azonosság előbbi földmérték, az utóbbi ürmérték

füente, májusi mevelődésben levő fű

Fekete högy alla = Fekete hogy alja szennai határrész, Fekete nevűek birtoka volt régen

fé háshel = fél háshely

fészektentő = utolsó, kicsiny/pl. kései gyereki/

feszenc = rékli /női ruhadarab/

feny = fene

Nem piszkálem, Ögye mög a fenye, Hadd maraggyon benne!

fertal = 1/4 egynegyedrészes

felémrángató = gereblye

féször = félszer

Otannék van a fészörbe! Ottannék a kecsifészörbe!

Nem talali mög?

fenyőkü = fenőkő, amivel a kaszát fenik

feny = fen/pl. kést/

fenves = fenves de mondják fenvesnek inkább, fonetikusan tehát :fenves

fehérnép = asszony, leány

fi = fű

pl. fimag = fűmag A kicsi embert is mondják fimagnak. Egy szennai

F betűs szavak:

embernek ez volt a ragadványneve, ahogy Szennában mondják, melléknéve:
fima, Zóka János fimag

fimag = fümag

fige = füge

fiszfa = füzfa

firész = fűrész

Nem visz ez a firé-sz, mög köne mecceni!

firészőni = fűrészelni

fillentött = hazudott

Nagyakat fillentött!

fingózott = fingott

fizet = füzet

fiadzik = ellik, szül

Leginkább az asszonyra mondják, hogy fiadzik.

Szőgen Örzse megfiadzott a szördahelyi uton a kecsin!

fótt = folyt pl. a víz

Csak úgy fótt a vére, órán-száján gyütt tüle!

főszöd = felszed, szöves-fenásnál főszödéses abresz, diszes, különböző mintaju, himü abresz. Volt szökfü himü, rózsás himü mög még más-fajtuk is.

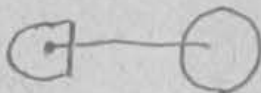
fajtu = fajta

Nem jó fajtu ez a tik!

felső = felyeső

fergő : berju nyakán van fergő, hogy mög né fujcsa magát! / fujcsa = fejtsa/

Rajza:

feny = fen pl. kendőrt v. lőnt

fenyás = fenás

fenyik = fenják

Majd a télön mögfeynik a gyapjut! Akkó jobban ráérnek.

főnek = felfelé lének = lefelé

Én arra főnek megyek. Arra felfelé a falu felső szele felé, ahonnan felik a víz.

felik = folyik

fóka = falka

Pl. Nagy fóka disznó! Nagy fóka marha. / Sek marha. /

formádzik = formázik, hasonlít hozzá

forméttya = fermitja formázza, azaz hasonlít hozzá.

Ennek ellenkezője: Egyálltallába nem formétti!

Ferént= Ferint

Nincs éty ferentem se!

Förtős "= Szennai határrész neve, feltehetően a szőlőfürtről elnevezve,
mivel az a bárdiaknak, de még a csöklieknek is a szőlőhegyik.
förhénc= ahol a föllépnek a kecsira, az az ész
fórászik/ferrázzák/

A csirkét lefórászik. Csak akkó tuggyák a tollát leszönni!

fekla = fákiya

Ugy faragták valamikor a fekiát fából és ugya világítottak
vele. fent = 1 kg az ő számításukban fé fent 1/2 kg

főn = fő

Főn má a leves.

ferduva = ferduiva

Egészen arra vaót ferduvaaa!

feklahegyező= fáklyahegyező

fogi = fogja

Ollan erősen fogi a kötelet.

főd = föld

8 hód főd.

föttával = fogytával

amikor fogy a Hód

förfi = férfi Mellen förfi az ollan?

festes bugybóka= büdös banka

latin neve=upupa epeps

főjáró = feljáró /padlásra/

fő = fei igekötő

fő se vöszi!

főső = felső

En a főső faluba lakok.

fun = fuj /szél/

füzet = fizet /penzt fizet/

En má kifüzettem ez évi adómat!

füstfaragó = kéményseprő

fistfa füstöt fistnek is mondják

fürhang = függöny

fuakszik= szárad !/szárad a föld eső után= fuakszik/

fürgető = kecsialkatrészes

fogja a kecsidesztkát, hogy le ne essen

fügyel = figyel

Nem fügyel oda!

füzetvel = ki van fizetve

G betűs szavak:

ganyé = trágya

Ganyeherdáskor történt ez a dolog.

garádicsony = lépcső

ganyehatár=trágyahatár.

gánica= krumpliból készült napi étel

Gáj = egy szemmi határrész, nevének ~~eredete~~ ismeretlen,

gerce = jérce, a kakas párja

gémöskut= gémeskut

gelegenya = galagonya

gondolomfermán = ahogy magamtól elgondoltam, nem határozottan, pentesen

a lisztet csak úgy gondolomfermántöttem a levesbe.

göbe = nőstény ivaru disznó

Hajcsd el a göböt a kanyhe, hadd vögye fő!/termékenyítse meg

a kan./

gombeláltak= gombelyitek !/fenalat/

göcsög = köcsög/tejesfazék/

/gombós = rétes egyik formája

Gelgeta = mahonia egyik neve

gögöl =gögöly hizett marha

Ollan kövér, mint a göből!

gandul = gondol

ganduta = gondolta

Ki ganduta vóna eztet rulla?

görgye =ressz, hiba

Néhogy görgye lögyön belüle!

GY betűs szavak:

gyaptyu = gyapju

gyantárez = gyantáz

a hegedüvenót gyantazza a muzsikus

gyerök = fiu

a lán, az nea gyerök

gyékeli = gyilkolja, kinezza

gyimics = gyümölcs

Igön jó gyimics a csörösnye.

gyimics aszaat = aszait gyümölcs

gyimali = tépi, verzelja

györítés = ritkítás

Emek györíteni az erdőre.

Elmegyek erdőt ritkítani, azaz fát vágni.

gyöngyös bajkó = díszes, idősebb nőnek való kabát

Gy betűs szavak:

győjtő = gyufa

Nem láttad a győjtőt?

Nincs malad győjtő, szeretnék rágyőjtani a pipára.

gyergyina = georgina

másnéven = dalia ,virágnév

gyójtí = gyújtja

Meggyójtí a velágot.

Velág ebben az ertelemben lámpát, mécsest jelent.

Meggyójtotta a-tüzet, másmá hamarossan meleg lössz!

Rózsi gyójtssz ki, nem tudom a Zsömle engem rugott mög
vagy a falat. Trefás mondás. A fiatalok ugyanis az istálló-
ban aludtak es ott közel voltak a tehenek, ha elszabadult
a tehen, tehát fent állott annak a veszélye, hogy a tehen
vagy a ló megrugja, de a mondás szerint a kissé ügyefogyott
nem tudja, hogy őt rugta meg a tehen vagy a falat? Bizonyára,
megerdemelten őt rugta meg a Zsömle.

gyühet = jöhet

Másmá mögvan a jügy, gyühet a vonat!

gyütteni = gyűjteni

A rétre cemeg gyütteni, mer mögszaratt a fü.

A fü szárad es nem a széna ,mert a széna már megszaradt
fü. A szennai embör fűjet kaszál, nem szenát. A szenát má nem
köll kaszááni, mer a széna má le van kaszááva. Csak a nóta
mondja, hogy :

Az én rózsám szenát kaszál a réten.

A szennaiak ugyan ugyan éneklik, az én rózsám fűjet kaszál a
rétön.

fűjet= fűvet de nem fűmagot mondának, hanem fűmagot

gyut = jut

Nem baj, hadd ögyék, azée re köm is gyut belülle!

H betűs szavak:

hajtik = hajtják

Nem tom, hannaajd hajtik a disznókat? Jó nagy foka disznó!

halli? = hallja?

Halli kee, sógerem? -kérdezik./Hallja kend?/

hajszul = hajszel

Mit hajszusz? Egész nap hajszuuja magát!

há,? hová?

Há men kee?/Hova megy kend?/

hasenlétotta = hasenlitotta

Itt ismét arról van szó, hogy az it végű igék végződése Szennában:ét

hasétt = hasit

Kéttéhasétotta a disznót.

hasznalik = hasznaljak

Nem jóra hasznalik az/észiket!

haszhel = ház hely

Neköm ma csa fé haszhel gyutetti!

Hársfakut = egy szennai határrész elnevezése

haréttó = háritó

A templomen van vilásharéttó.

hajma = hagyma

hajkurasz = hajszel

Mit hajkurasz János batyán?

háztu = háztól

a tól-től végződés itt: tuu -tüü

Ebedtüü keet fő.

héjjad = hívjad

A tyukokat szekták így hívni, akotlósekat, amelyek a kis csibéket herdezzák:

Héjj d annya, héjjad!

héjas = híjas

Má bizony ölég feghéjas.

heere = helyre

Mönyy heere, nem tucc té sömmit.

heere vergődik = helyre vergődik, rendbejön a dolga

heptikás = tüdőbajos

hé = padlás

hetfe = hét fő

Csak hetfén kő mönni iskolába.

hantörgeti = hentergeti

A szeknyáját hentergeti az asszony. Sokszeknyás viseletnél riszálja a derekát, és a szeknya hel egyák, hel a másik oldalán vetődik a farán.

A kackiás menyecske jár úgy, hogy hentörgeti a szeknyáját, élénken, ügyesen, ezzel a járásával is felhívja magára a figyelmet, izgatja a férfiakat. Ni, hogy hentörgeti a szeknyáját!

hetüs = hetes

Má éty hetüsek a kiscsibék! /hetesek/

hetösi = hetesi

Hetes Semogy m-i kisközség a kaposvári járásban.

Ez a mönyecske hetösi lán vaót!

hebér = lepó

Bort szivnak vele. Uvegéből vagy lepótökből, készül.

hejja= hja m

Nincsen semmi hejja, megvan teljes mértékben./

hertézia = hertenzia !/virág/

hebél* a szeknya felhajtása más anyagból

hel = hely

hengöröz= hengerel

hengör = henger

helös = helyes

Helös kis mönyecske!

himök= minták

Abraszeken, felszedéses abraszeken vannak ilyen himek: szökkfü/szegfü/, tejarózsa/tearózsa, széérozsa, /szélrózsa/, gyertyatartó/gyertyatartó, keszerus, hindás/hintás/

hinda = hinta

hindás= hintás

De szeret ez a gyerök hindááni!

hidas= olyan disznóá, amelynek deszka a padozata és aulról el, tud felyni a le, mondhatni a hid alá, a padozat alá.

himpér = málna

hitfány = pl. a gyerek hitfány

ez azt jelenti: vézna, gyenge fizikumú

herja=herdja

Oda herja a főöde!

hövék = hüvely hövékujj= hüvelykujj

hestél = házhely

Jaó nagy hestela van. Kinn van a hestél végibe.

högy= hegy

Diák högye, Tamás högye, Dörék högy, Zóka högy stb.

Hödrehee= Hedrehely Semogy m-i község neve a kaposvári járásban

hödreheli= hedrehelyi

hun = hol?

Hun vana könved? Eváktad a hövék ujjadat?

Huanajd? = honnan?

hüveek = hüvelyk pl. ujj a höveket így is men dják: hüveek .

hüs = hűvös

Mögcsapott a hüs szél.

husom= kedveskedés kisgyereknek

hüssel== hűvössel, Majd amikor má nem lössz meleg, hüssel mögtöszöm a dőge t.

hóttetény= holt tetény vadhus

I Betűs szavak:

innep = ünnep

Jön a karácson az nekünk nagy innep.

inneplős fog= a felső és az alsó fogseeban a 4-4 metszőfog

irvai = irva

a va-ve rag vai-vei-re bővül

Mög van irvai a levelben.

Más kapcsolat: Ki van füzetvel.

imáccság = imádság

Imáccság narangszókóó kő hazamőani.

ires = üres

Ires az erszenyöm.

irka = füzet

irgyáá = irjál

Irgyáá szepön.

irigyölik = irigylik

Entüllem is irigyölik azt a csillaget,

Maölik a babam ablakábuu minden este ráragyeg.

Imró Láz = szennai határelnevezés, eredete ismeretlen.

Istvánffy János lakatos =szennai ragadványnev, amely aztán valósággal vezetékneve lép elő. Be vótam a Lakatosokhóó.

ippög=eppen

Ippög aztat akrtam mondani en is.

ipa = apósa

Isten álgya mög kendtöket! /Jókiváság/

Isten áldja meg Magukat!

J betűs szavak:

jaó = jó /diftengus/

Jaó vaóna ety kis esső!

jába= hiába

Jába mentam nekije, azéé csak möktötte!

jaóó= jól

Jaóó van, nincsen seami bajja mas maal

Jáni gödre = dülő elnevezés

Jáni nevü emberről, akinek ott volt földje.

Jacca = egy szennai völgy neve, eredete ismeretlen

Jókuti herha = szennai utvenal, amely Zseliczkisfaludra vezet

egy jóvizü ferrás van az ut mellett, ebből ered a név.

juha = kecsi alkatrész

jäger = vadász

javós asszony= aki belát a jövőbe

javós asszony gyógyett is, aztan, ha valakin tetemény van, azt a javós asszony levösszi, mer a tetemény az ellan teher, amibü csak baj van asztannek aszt nehéz murcóni.

Mashól részletesen beszéitem a vaósek működéséről. Kihalóban levő fajta, amióta a töröcskei javósaaszon möghaat.

jaszoi = gyászoi

jász = gyász

jaszli = gyászolja

Nagy jaszba van a falu. Möghaat ety embör, akit mindönki igön böcsüüt. Igön seka jaszli. Mögjaszli a falu is. Mestanában nem igönx születik ellga embör!

A régi öregeknel a gyász szine fehér velt.

Öregasszonyok nagypentekeken is fehér ruhában jöttek el a templomba. Még a fejkendőjük is fehér velt. Aztán az öregasszonyok, mint pl. az öreg Pál Ilon néni, a délelőtti istentisztelet után haza se mönt, hanem ott várta mög a döllesti istentiszteletöt. A fiatalabbak mar feketeben jászoltak. Komor, ünnepélyes velt a a Nagypentak. Mindenki fekete gyaszos ruhában, seami vigalom nem velt a faluban. Az étkezésük is igen szegényes zsinélküli ételekből állott. Ezt nem lehetett megszegni, a legnagyobb belük sem kaptak a jász, a nagypenteki jász napjan táplálóételt! Mondván: Eszt az egy napot mög löhet es mög is kőo tartani!

K betűs szavak:

kargya = karja

Be van kötve a kargya!

katrec = ketrec

Nyuukatrecet csináltak.

karval = karvaly /madar/

kad = a szőlőt szektyák beledarányi szüretkő.

karikós = kerek Van karikós teknő, még karikós poré is.

Karikós poré = kereklevelű poré = máshol papsajt, a kis kerek termését

Isten könyvének nevezik.

kalány = kanál Nincsen nekije kalánnya, nem tud levest önni.

kalánygombóc = daragombóc

kátoz = kiabál Ne kátozz annyira!

kapca = harisnya

Huzzaa kapcát is!

kassza = buksza = pénztárca

kamura = kamra /élőskamra/

kadar = Miker megássák a sirt, egyik oldalon beáznak az oldalba és oda-

teszik a kepersőt. Ezt az oldalt beásett sirt nevezik kadarnak.

Aztán a kadar elé ajtót tesznek, tehát nem a kepersőre szórják a földet, amikor betemetik a sirt, hanem csak a gödörbe. Ezt csak olyan kötött talajú vidéken lehet megcsinálni, mint Szenna, homokos vidéken nem, mert beszakad a sir és kész a szerencsétlenség.

kászli = szekrény

kalázli = nagyobb pohár

Adj egy kalázli bort!

katedria = katedra. Emelvény a tanteremben, amelyre a tanári asztalt teszik.

kacsint = kacsint

kacsintás = kacsintás Kacsints egyet!

kab = bersőtartó v. tejestartó, szalmából fonva

karakett = kerekít, karakettai = kerekíteni

Karakétet egy várat. /Huzott egy varvenalat/gyrekjáték/

karakettó firész = kerekítő fűrész

kálha = kályha Ég a kályhában a tűz.

kanyiló = kagyló

kanyarétti = kanyarítja Szennaiakat csufolják, hogy felhúzták a bikát a terenyba kötéssel. Aztán ott fent kidugta a nyelvét kinyában, akkor mondták, hogy "kanyarétti" már a füvet! U.i. azért húzták fel, hogy a tereny zöldjet lelegelje.

Megjegyzem ugyanezt más falukra is, többek közt ugy tudom Alsokra is mondják.

kany = kanyarítva kan, him ivaru disznó

kanáris = kis té

K betűs szavak:

kalamáris = tellszar

kadrát = negyszögöl/kvadrát/

Nem nagy főöd, csak kis hód, eöresszáz kadrát!

kataszteri = katasztrális

Nem vaót egészen éty kataszteri hód.

Karessa = egy régi szőlőhegy neve Szennában, neve valószínűleg a jégveréssel a károsodással kapcsolatos, amikor a jégnek "Karessa", azaz károsítja jett.

kaszabankó = ami a kaszanyéből kiáll

kamélla = kamilla , ervesi tea

Főzzön nekije jó kamélla tejt!

kabak = kabak Amivel merték a kádból a bert.

kaabász = kolbász Szelj nekije ety kis kaabászt!

kanca zsup = a tétőzésre ^{füz}zalmából készült zsupet használtak. Kanca zsupot az oldalak fedésére, bakzsupot pedig a tetőgerinc befedésére.

kemönce = kemence

képösleg = mértékkel Pl. Nem szoktam sek bert inni, csak képösleg.

kevál = kevély

Kéz ujjai = hüvelyk ujj, mutató ujj, középső ujj, neveletlen ujj, kisujj.

kégyó = kigyó

kábeszta = kábeszta

kábeszta leves, higrá főtt kábeszta főzelek/csak hússal főzték/

En legjobban a kábesztás retőt szeretöm.

kén = kin

kénnyában = kinjában

Má nem tudott micsingáni kénnyéba!

kéllódik = kinlódik

keéncsös = kincses pl. Kincses megye, egy szennai határrész elnevezése.

kee = maga Halli kee! Az asszony mendta a férjének.

kémél = kimél keméli magát, nem strapáli

Nem keméli magát.

kémeletös = kimeletes

kénál = kinál Ne kénáltassa magát, ögyék, falatázzon!

keréttés = kerítés

kerékrépa = karikós répa = kerek répa

keszkenyő = kendő

A ládában taláász mejd ety piros keszkenyőt.....

keényös = kényes

kéntelen = kénytelen Nem kéntelen ü avvaa!

keetök = kendtek

K betűs szavak:

ki tunná azt? = kifejezés. Ki tudná azt?

kiflikótt= pezsenyi kifli

kisebbik uram, = férjnek fiatalabb férfi testvére

kigazunni = kigazolni/a kertet/

kispéntő = női ruhadarab, alsószeknya

kicsinyded = kicsiny

könyék = könyök

Kovácsbögyei herha = egy ut, amelyik Szembékre/Kapesszentbenedekre/ visz.

Kovács József ménkü= Így is emlegetik: Ott laknak a ménküék.

kepelás hel= gödörös hely

kepela= kisebb gödör, amit nem úgy ástak, hanem amit a kerekek vájtak ki.

Kőműves Zeltán+= a neve Tóth Zeltán, de az apja kőműves, ezért a gyereket apja foglalkozása után nevezik. Van Szódás Annus is, akinek a neve Debos Annus, de a foglalkozása: szódagyártás.

kelempér = burgonya

köttek = kötöttek

Az embörök kévét köttek kinna fődön.

kenzerva= kenzerv

Tamadás előtt attak konzervát.

kótt = kelt

kóttreítés = keltrétes

kekas = kakas

kemel = kemoly

Kemel embör a tanéttó ur.

kehó = kemence teteje

kepela = más szóhasználat szerint : pocselya, ahola gödrökben megáll a víz.

körödött= kerhadásnak indult

kösköny= keskeny

Szelős a Balatony, kösköny a hid raj ta.....

keminista = kommunista

ketla = nagy fazék

kerhó = felelősségre vonás

Kerhóra fegták.

kepri = teknő

kepri = kaparja Kikepri az utolsó szömig.

kerhel= kerhely

kő = kell Nem kő má sémmi.

ketenyéz = kutát

kerbáncs=kerbács , vesszőből fonták.

Aprószentek napján december 28-án szektak vele kerbáncselni.

Ez jókivánságokkal járt és pénzt meg szalagot kaptak érte.

A végén nem durván, de megvergettek a kerbáncsal a ház tagjait.

K betűs szavak:

kupa= göröngyös ut, mélyedésekkel tele

de kupa = a tarkó is kupa

Ugy kupán vágta!

kuperékes = takarékes

Igön kuperékes embör.

káccó=cintérium A templom előtere, ahova valamikor a halottakat tették,
mert a templomból temettek.

kukhérdás = mérges

Ollan kukhérdás embör.

kuperosi = fukar, fogához veri a garast.

kurgyál = kiabál

Ne kurgyájj annyit!

küjes =köves küjes ut= köves ut

kü = kő

küjesztött/szalenna/= kövesztett szalenna /abált szalenna/

kuperétt= takarit, spórel

Nem tom, kinek kupétt?

kuráter= kuráter Református egyházi gondnok

kuszlik= fás lyuk a tüzhely alatt

kut = ferrás pl. Csörge kut, Kis kut, Kudvóogye, ahol jó ferrásviz van.

Kudvóogy = kut völgy

kujcs = kulcs, szebakulcs

Há tötted a kujcsot?

kurafi = a kurva, férfi változata

Nótáikban: Minthegy eeköcsd, mindön pénzöd a kurafiakra,

Inkább száz korbácsot verök,

A karcsu dérékadra!

kódis = keldus de aki rosszul jár, az is kódis. Pl Tiszta kódis! /Nem tud
menni pl. !/

kékkü= kékgálic

köserü = keserü

keszte = kesztyü

Hunx van a kesztén, fázik a kezem!

különgyebb =különb

Nótában: Boldogtalan lössz a házasetöd,

Sehasé lössz különgyebb feleségöd.

kódis= más szóhasznalattal= nyemerék

kódis lett a kezem, kódis lött a labam/sánta lett./

L betűs szavak:

lapicka= lapecka

lavert = laver, mesdótál

Hozd ide a lavertot! Kend meg lekvárral a kenyeret! /lekvárto%

/ kétszeres tárgyraghasználat. /

laspenya = naspolya

laffantós körte= leveses körte

lajtérgya = létra

lajbi = mellény

lábbeli= cipő

Lázi demb = egy szennői demb neve

lapéttó deszka= gyurótábla

lapétt = lapit

lapicka= más szóhasználat szerint= pufeló/verő/

langali = lángos

later = kemény, erős, bátor, nem fél

Later embör a Jóska vácsi, nem fél senkitü!

later asszony = keményszavu, férfias asszony

legvart= lekvár

Én nem szeretöm a legvartos könyeret.

Kérök még ety kis legvartot!

lenek = lefelé

Sekkaa rosszabb lenek mönni, mint főnek.

leves = bélés nélküli kabát, leginkább a zeigkabátot mondják levesnek.

liszti sterc = lisztből készült népi étel

legyelő = legelő

licsán = kopasz

licsán kokas = kopasznyaku kakas

lepi = lepja

ee lepi a másét

lóhere = lótetü

lóher= fenyő = lóhere

pillangós virágu takarmánynövény

levik = levuk

magik levik /maguk levuk/

lóhusu répa = cékla répa

lóca = pad

üllön lé a lócára!

lucsi fenyő = luc fenyő

Luca nap, dec.13=

Luca napkő nem vaarnak az asszonyek, meer akkő bevaarik a tikek seggit,
aszt akkő nem tejnak a tikek

M betűs szavak:

mácsik = kifőtt tészta

Szeretöm a makes macsikot.

magyaró = megyeró

mappa = térkép

marha = tehén

magik = maguk magik levik, magik bajja, nem a zenyim.

Magik tudják, hogyan van.

margeroz = szimulál, színészkedik, nem igazat mutat

mazána kersó = mazas kersó

nagyarófa = megyerófa

nagyarófa rigyája = megyeró fa virágja

mámma = kenyér / /kisgyerekeknek mondják/

Ügyéé mámmat!

mazzag = madzag, spárga

marek = mérték

Jó markes ló.

mast = mest

Beszédben elhagyják a t-t. Mamma máskébb lössz esztán.

mastan = mestan

mammá = mest már

máá = már

Mammá nem soká kőó varni.

melleje = mellé

melleje üt = mellé ült

melönce = kis teknő

Hezz egy melönce vizet!

mecsös = lámpa

Gyujcsd mög a mecsöst!

mente = diszkabát

meritőzik = megmartja magát/a vízben/

meszó = meszely /ürmérték/ = pohar, 1/2 liter

mesz = mész

messzi = messze

Eémögyök a messzi mamámhel.

messzi mama = távollakó mama/nagymama/ pl. A falu másik végén lakik, akkor már messzi mama.

melléknevek vezetéknevek után, = nem nyelvtani melléknevek, hanem valakinek a megkülönböztető neve, un. ragadvány neve pl.: Zóka Ferenc tik, Zóka József furvézer, Zóka Dani József huszár, Zóka József büggös/bögös/, Salamon Ferenc csődör, eemek a Csődör Salamonyékhel, Kevács János sámra, Sára Jancsi bátyám, pl. így emlegetik, Bödő József vastag, Bödő Józe

Mi betűs szavak:

zsef Tamás, Bödő József fixi, Bödő Sándor dakó, Bödő Sándor honvéd, Eemö-
gyök, asztán beszélök a Honvéd Örzse néneammel/Bödö Sándor honvéd felesé-
gevel, Bereknyei Sándor radicsbezt csak úgy emlegetik: a Radics Sanyi./
menkü = mennykő

Csapna bele a menkü!

mestör= tanéttó= tanító

mácsikszödö = szűrőkanál

mén= megy

Há mén kee? /Hová megy kend?/

meer= mert

Azée monden, meer? meddü

meddü = meddő

Meddü ez a tehen./Nem fog bergyut./

meszejtás = meszeltás

Eemögyök meszet ejtani.

méék , eeméék= megyek, elmegyek

EEméék a Tik Ferkóó segoremékhóó. Tik Ferkó neve írásban

pl. Zóka József tik. Ezt bizony nehéz megérteni, de igen érdekes,

méhel = műhely

Eemögyök a kevácsméhelbe, mögvasaatatem a levat.

mink = mi

Mink vóótunk, akik legelőszőö gyüttek.

mi lössz étten?= Mi lesz itt?

mi mönyecskenk = mi menyecskenk, a mi menyünk

mönyecske = meny , fiatalasszony

mögreczerzi= megreszkirezza , megpróbálja

mögtakarétti= megtakarítja

mesdózik = mesdik

Szappanttal mesdózik, hogy tiszta lögyön.

menhati = mendhatja

Neköm ugyan menhati, én ugyis eefelegtöm.

en = en

metra = nagy darab , de olyan is, aki rosszat tett pl.

Ez a metra asszony!!/Valami rosszat tett az asszony, kerhelják/.

Miháá högye = Mihály hegye= Szennai határrész

mendik = mendják így is mondják: aszendik : azt mendják

menyas = csódór

menyaselni = tikekat menyaselják/tyukekat tejezzák, hány tejás lesz
aznap/.

mögtanétti = megtanítja

möllik?= melyik?

Mastannék mölliket választi?

mendi = mendője

möglütte = meglötte /a nyulat/

mögjavétti = megjavítja

kökk mökkérdi = megkérdi

Mósa = egy határrész neve. Nevének eredete ismeretlen.

mögfitteni pl. a kemencét = befűteni

möghótt = meghalt

Ammáá régön möghótt!

mögtisztogatelődik = megtisztítja magát

Vasárnap kivált jó mögtisztogatelődik.

möny = meny

mönyem = menyem

mögfiadzik = megszüli az asszony. Még akker is fiadzik az asszony, ha lányt szül.

mögjászli = meggyászelja

mosik = mossák

mör = mert

Emék, mör hátna keresnek.

mögygy = meggy

Öttem könyeret mögygyee.

mögtudakeli = megtudakelja, megkérdezi

mögesött = megesett

megesett lány = lányanya, akinek nincsen férje. mégis szült

mög = meg = igekötő

mögfegi = megfogja. Mögfegi a kapanyelet, nem röstelli a dóógot.

mögszöledetti = megszeliidíti

Mögszöledetétötte a macskkát.

mögygyójtí = meggyújtja / a lámpát /

mönyét = menyét

mönyetasszen = menyét

mögvenyódott = megvenődött, visszagyengült

mögögyük = megesszük

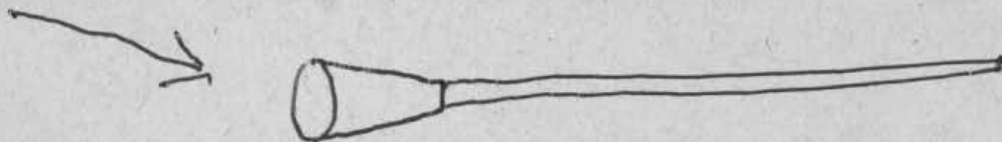
Eszt a kis maradéket még mögögyük.

mögigyuk = megisszuk

Mögigyuk mink a bert édös tejre is!

muszuni = muszolni = a szőlőt fával, tönködővel letörni

muszuló fa = amivel a szőlőt törük le a kádban

M betűs szavak:

mutasztí = mutatja

Mögmutasztí, mi a lecke?

mutasztó ujj = mutató ujj

muzsika = hegedő

Hezd éde a muzsikát, osztég jácc rajta valami jó nótát!

mití = mitől?

N betűs szavak: -

nagy fara van = kövér

nagy zagyva embör = erős, kövér ember

napa = anyósa

napam = anyósem

nászem = nászuram vőnek, menynek az apja, menyje

nászasszony " " " anyja

nagyuram = nagyobbik uram = a férj bátyjának megszólítása a feleség részéről. Szép régies szokás magyar törzsfalvakban.

napkón napkó = napker napen

Névnapkóó Névnapkó köll köszönteni.

naptya = napja

Mama van a nevem naptya.

nem tem = nem tudom

ne réjj = ne sirj!

ne sirgyáá = ne sirjál!

nem gyut észömbe = nem jut eszembe

nemmasszony = nálánál idősebb rokonasszony

Nemészi = egy határrész elnevezése Szennán

Neveének eredete ismeretlen.

neveletlen ujj = 4-ik ujj /gyűrűs ujj/

némöllik = némelyik

Némöllik embör emarad a háztuu.

neha = neva szőlő, vadszőlő

nekiváá = neki válik = jó idő lesz

Maj csak nekiváá az idő! /Majd csak jó idő lesz/

Ny betűs szavak :

nyéé = nyél

Nehéz a kapanyéé!

nyéébü = nyélből

nyig = nyüg , teher

Nagy nyig az ember vállán.

nyigöz = kötöz pl. farkasguzsba

nyirágsöprü = nyirág seprő

nyist = nyüst , szövészeken, a szövésnél használják

nyeszela = nyeszelya = ág

nyeszelő asszony = nyeszelyó asszony

lakodalemeke van szerepe

nyejt = nyujt

nyejtó = nyujtó

nyejtó rudnak a terhes szekernel van szerepe

nyejtötta = nyujtötta

nyejtőzkedik = nyujtőzkedik

Lustán eenyőjtőzkedik.

nyemórud = amivel a szénát leszárítják és megkötik kötéllal

nyün = nő /ige/nő, felnő kinő = kinyün

Majd lassan nyün a gyerekek, mögnyün.

nyüöget = növéget.

Majd lassan nyüöget a kis fa, aztán majd hoz termést.

nyügző = ami lenyüggözi az embert, kifárasztja,

Ahogy Szennáról Kaposvárra megyünk, Kaposszerdahely után van egy nagy, magas hegy, annak a neve: Nyügző.

nyuu = nyul

Nyuu högye = egy szennai határrész neve

A nyulak igen kedvelik a Nyuu högyét, innejd ered a hegy neve

nyujjen = nyuljen

nyujjen hozzá = ételt kínálnak így

Nyujjen hozzá! Ögyék! Falatazzon!

0 - Ó betűs szavak:

eskola = iskola

óma = alma

Óma a legjobb gyimics.

ellik =pl.ellik embőr,mas szóval némelyik ember

ókula= szemüveg

otthol = otthon

Otthol lösző-e estére?

óga!óba! =óiba! Óiba! A baremfiakat hajtják be ezekkel a szavakkal az óiba.

órgya = orja .A disznó gerince.

ómárium = almárium = szekrény

ódaa= oldal pl.Szijing edaa /Szijing oldal/ szennai határelnevezés .

óktá = óktál A fertály fele.Egy fertály 6 hold.

Féé fertáá 3 hold

Féé hel /fél hely,12 hold

Egész hel 24 hold

osztán =azután

osztánnék = aztán

Esmöntem haza,osztánnék nekiátam dógezni.

Mas máá nem tudem,mi lössz?Oosztán maga ugy gonduli,mindön rönöbe van?

Ö - Ó betűs szavak

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

öveg= üveg

üjeg = üveg

Hezd éde a pintös üjegöt,hadd igyak belülle!

öttem = ettem

ösmerős = ismerős

ördög seggi = tükör

Este nem szabad tükörbe nézni,akker mondják:"ördög seggi"/sg
segge/

Ögyé!= egyél!

öble= kebele /keble/

öblömbe = keblére

öböl = kebel a két női mell köze

ögyük = esszük

Maj nink mögögyük azk egészet!

öcsém= ha fiu,ha lány,a fiatalabbik testvér:öcsém

örvös= örvös galamb:beszédje=

Mögötek szögent, Kivöttek szivét,Tányerba töttek,Szivét.--

P betűs szavak:

parancsuutam = parancseltam

Bemegeg a beltba vásárolni, akkor ezt hogy kértem, úgy mondja:
parancsuutam, /parancseltam/.

pl. Ketten szelgálnak ki, a beltos és a felesége. Már megrendelte,
amit vinni akart a beltos feleségetől. Ő éppen az áruért ment.

Közben a beltos is megkérdi, mi tetszik? Erre azt mondja a szennai:
En már parancsuutam!

pajkos = rendetlen, rossz, rosszindulatu

Itt Szennában nem olyan pajkos népek laknak, /nem rosszindulatu
emberek/

patikáros = gyógyszerész

Pandur gödre = dülő elnevezés

papsapka = bukta

pápaszöm = szemüveg

Pali temetés = egy betyársir a Denna-i erdőben. Nagy Pál betyárt lőtték
ott agyon és ott eltemették helyben. Sirja ma is gondezett, egy
öreg cserfa alatt nyugszik. Nem tudják, ki gondezza a sirót?
Igy mondják Pali temetés, nem Pali sirja v. temetője.

Pap Ferenc mérei = /kapesmérői/ megkülönböztető ragadványnév, persze csak
Mérei Feri bácsinak hívták, míg meg nem halt, most már csak
csak emlegetik. Jó ember volt. Egy teherautó nyemta oda
a Jókuti herha oldalához, attól kezdve gyengélkedett. Végül
a kapesvari fürdőben lelte halálát.

patka = buboskenence széle

papalagfa = papalagfa

párullás = párolás. Vászonneműek kimesása.

pallás = padlás

pallás főjáró = padlás feljáró

Pittli Bödő József = név, ragadványnévvel. Megszólítás: Pittli Jóska bá-
tyám, Pittlin Örzse nenem. Még az ilyen melléknéveket is használ-
ták: Pisi. Pl. Volt egy ember: Szélesi Mihály Pisi, csak úgy emleget-
ték: Pisi Miska bátyám. Pisi Örzse nenem. Hennan kapta a nevet, nem
tudjuk, de azt nem tartották csufnévnek, az természetes volt. Az is
később szomszédjában lakott a Biró Katica. Természetesen az ő neve
nem biró volt, ha nem Zóka Katalin, de az apja biró volt egy ideig
/megpedig igen jó biró/, ezért lett Biró Katica. Az apósem meséli,
hogy mikor ott tanított névsorolvasást tartott az osztályban,
és egy Zóka Katalin nevű lány nem jelentkezett. Ugy kellett ki-
nyomozni, ki az aki elhallgatózik, mert a létszám megvolt. /Persze
ez a kezdőévből volt/. Végül jelentkezik a delikvens, illetve rá-
talált a Zóka Katalinra. Megkérdezte, miért nem jelentkezett? Azt
mondta: az ő neve: Tik Ferkó Katalin. Valóban a Zóka József tik

nevű családot a faluban csak így emlegetik, korábbi Ferkó melléneve és a tik jelenlegi ragadványneve birtokában, hogy Tik Ferkó Jóska, annak a leánya Tik Ferkó Kati, ha írásban Zóka Katalin is. Első osztályos volt a kislány és ő csak úgy tudta, hogy Tik Ferkó Kati.

paradicseny = paradicsom

Én igón szeretöm a paradicsenyt.

paarages rét = magasabban fekvő rét

Jó széna terem a paarages részen, nem olyan, mint a vizes részen, ahol sáves, békarekkes széna terem, amit a marha nem eszik meg, csak a ló.

Pető alla = Pető erdő alja, szennai erdős határ rész, ott laknak a cigányok.

Ők így mondják: Petőé-be

péntő = sekszeknyás vislethez alsószeknya / több péntőt vesznek egymás fölé, hogy jó faruk legyen.

pantalló = nadrág

péana = tell

peapó = krumpliból készült napi étel

penét = paraszt huzzák ki vele a kemencéből.

Petörke = egy szennai határ rész neve

petrezirom = petrezselyem

= perváta = klezet W.O. OO

petyekös = feltes, pettyes, pl. a tölgyfa, miker korhadni kezd: akker "petyekös".

peszákás = sovány, keszeg ember

piatér = kádár / herdókészítő /

pille = lepke

pintös üjeg = pintes üveg, másfél liter

piharc = piac

Emék a kapesi piharcra, ott jaó ee löhet mindöat anni.

pipitér = kamilla, orvosi székfü

mes szóhasználat szöveát: kamilla

pipics = napraforgó elajjal működő lámpa

piréttani = piritani / kenyeret /

pitar = pitvar / a ház előtere

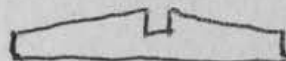
penkáló = pókháló

Lé köll penkálózni a falat söprüveel

pöle = kis, piacében elő állat, / kedvelt hasonlatok a kis gyerekek: kövér, mint a pöle /

póla = berju kötelén lévő fa, amelyet átbujtatnak a kötel végén lévő kari- kán, így nem kihuzni a kötelből a nyakát

Rajza:

P betűs szavak:

póka = pulyka

pelenta = kukericás kenyér

peszit = kemaveka. Kereszteléskor viszik a kemaasszenyek. Etelek vannak benne. Szép abrosszal, felezédes abrosszal átkötik a vekát, ami-
ben a peszitet viszik.

Tartalma: leves, főtt hús, sült hús, rántott hús, káposzta, fánk és
még más cukros sütemény. Tulajdonképpen 2 vekát kellene vinni,
de a második vekát megváltják, adnak pénzt is 100-200 Ft-et.
Van sokszor 15-20 kema is, hogy terelődés ne legyen, beásztják a
kemaasszenyek egymás között, hogy ki? miker? viszi a kemavekát.
A gyerekágyas asszony így mindig jót eszik. Így emlegetik: peszi-
tet vittem a kemaasszenyokak!

pörgye = perje Disznóleskor szalmával pörkölnék és száll a pörgye.

pórhelt = sparherd* tüzhely

pózna = csórag = rud /dióverő pózna/

~~perzsávás~~ perzsávás = fejfájás

purutya = rendetlen

purutyán = rendetlenül

pujka = polka tánc

Járgyak a pujkát!

pundera = kabát

puruszlik = mellény

puspán beker = puspáng beker

prés = más szóhasználattal: satu .-

R betűs szavak:

rajjem = gyermekem

Édöss rajjem!

rakia = raffia

rádijó = rádió

reckérez = reszkerez, megpróbál valamit

recep = recept

receppe iri fő a doktor

/Receptre írja fel az orvos/

rétös = rétes

Nótáikban: Rétöst öttem igazán, csakugyan, De mögegette a számát.

Eeszeregette igazán, de csakuggan, Egy legény a babámat.

Más öleli, más csóikelja, mási is ül az ölébe,

Más kacsingat, igazán, de csakugyan, A világos kék szömébe.

réce = kacsa = ruca, récetejás, kacsatejás, him réce: bakréce.

rémítő = rémitő, rémületes

Rémítő de leg történt! /gyilkosság/

rén = sir

Rén a kisgyerek. De: Né réjj má anyyira!

réjj = sirj

redicsőnye = gledicsia

rektor = kántortanító, vezető tanító, igazgató egyházi iskoláknál /falun/
Csak a reformátusoknál szokásos elnevezés. Katolikusoknál: mestör
ur vaót. Hervát mestör stb.

rétöst* a rétest 15 cm-es darabokra vágják és Salakra hajlitják.

Fentinek a kiegészítése. Rétös = gembóc, egyik faja a rétesnek.

rétüngösen = csak ingben /rövid ingben, csak derekig ér, csak nőknek van/

Retöklés = egy dülö neve Szennában

remögös virág = haragvirág

repétteni = repíteni

rébözli = ribizli

réf = rőf = 77 cm

regyik, eeregyik = elrethad

Mas máá eeregyik a körte.

regruta = ujenc /katona/

rédeg = sevány, nem hizett

Rédegüü attam el a disznót. /nem hizlalva/

réjatta = siratta

reötökös hely = rejtkehely

rötök kéve = legalsó kéve

Eetöttem a tejjást ujjan jó reötökös heere.

rezula = fiatal erdő

R betűs szavak:

Egy őzet láttam a rezulában.

r i g y a = rügy rigyás= mas szóhasználat szerint 9ritkás

Rigyázik a fa.

ritkettás = ritkítás ,erdőritkítás

rajt = rajta

Nem jó rajt mönni./pl.tarlón meszteláb/

röggee-röggee= reggelenként

Röggee-röggee nem rossz éty kis pálinka.

rokk = kabát

Add ede a rokkomat!

rekeny = rekon Nekem a Jancsi igön jó rekenyem.

röggeli =reggeli

resseb ,ross férög = szólás somegyiaknál

Ö Ögye mög a resseb!A rosszferög ögye mög!/Rossz seb,rossz fe-
reg,nem jó kívánság/.

Rehaszik = szennai határressz neve

regyik = rethad

Rinnya = egy szennai határressz neve

rukkóni = rukkónai Be kö rukkónai,nem löhet tovább hallasztani!

S betűs szavak :

Salamen József bába, Salamen József csődör ,szennai nevek ragadvány-
nevekkel

savanyó = savanyú pl savanyó kábeszta ,savanyó buberka

sasóka = a kecskésoldalt mikor ráteszik, ott van a szelin egy vas, abba dugik
a bádogot, az a sasóka

sápétez = sepánkedik

sajnos = sajnálatos

Sajnos eset, /sajnálatos/

sargyuu = sarju /fü/

sarró = sarió

Sarrós Bódeggasszen = Sariós Beideggasszeny jul.2.

Sarróskóó nem jönnek az asszenyek kukericát kapááni, mer akkó
meddü /meddó, nem termékenyül/ lössz a kukerica.

sargyóka = citromsármány

sémék = mecsaras hely

A Jáni gödre mög a Pandur gödre ellan sémekös hee.

séndő = zsindely /tetőfedő/

seggi = segge

segétteni = segíteni

Nem tek neki segétteni, magam is kódis vagyok. /kódis= ebben az
esetben: beteg, nem jól van/

sepeleg = sepánkedik

sepekedők = sepánkedők

Vannak ölegén sepekedők, a helött, hogy tönnének valamit.

segejj= segits

Segejj rajtam, ne nezd a bajjemat.

siket = süket

Siket vagy, nem hallasz!

sijet= siet

sijetött = sietett

Si lány = sirató lány, keszarus lány lakodalemker van szerepe

Sipes högye = szennai határrész neve

söprü = seprő

seláta = saláta seláta buberka= uberka saláta

sömmi= semmi

Sömmi péézöm sincsen.

sunka= senka

Lévagott egy jó darab sunkát.

sublat = láda

sulek = sulyek Amivel a nagyobb darab fákat elhasították úgyhogy a
fejszet sulekkaí ütöttek. Nyele sömfából készül.

S betűs szavak:

sütét = sötét

Sütét vógy = szennai határrész

Jó barna hús van a Sütét vóogyben.

süveg= papsapka

sukk = 2 cell = 5 cm

srágla= sareglya

strárgóni=sztráj- Sz betűs szavak

kelni

számuni = számolni

Mög kő számuni a peeszt.

Sz betűs szavak

szatyer = iszalagból fent csibebujtató

szajha = rosszleletű, erkölcstelen nő

szakasztó = szakajtó

Szembek = Kaposszentbenedek község neve rövidítve, ahogy mondja a nép.

Szengyörgy = Szent György nap

Szemhál= Szent Mihály nap es leva

szelős = széles

szelős csipöle van = vastagdereku

szée = szél Fun a szée.

széérözsa =szélrózsa

szegyöntelen= szegyentelen, nem ismer szegyent

szekérez= sz^ekíroz, piszkál, sokszor figyelmeztet

szekörce=husvágó bárd

szelönce =ergonavirág

Szép szaga van a szelöncinek.

Szelsi nevekhez társul, mint ragadványnev "csili". Pl. Szelesi Sander csili

Emék a Csili sógoremékkel.

szenvinyó= szenvonó

szentégyház= templom

szenyel = szelel

Nem szenyel a pipám.

Szengyörgyvirág = gyöngyvirág

szén = szén

szerelem = szerelöm Szerelöm, szerelöm, átkezett gyötrelöm, mondja a nótájuk.

szereleteje = szeretője

Nótában : Szereteje szive fáj utána.....

szép szag = jó szag

szegyön =szégyen

szegyöllő = szégyenli

szilva = szilva

szilfa=szilfa

szijó = szivó

Igón jó ez a szijókész., jó lehet vele dőgezni.

szijókész = faragás, két felől fogják. Leginkább ácsok használják.

szögen = szegény

Sajnálom szögent. Szögen embernek nem sok bocsülete van.

szöled = szelid

szöledétti = szelidíti

szii = szil

sziiifa = szilfa

szögláb = amely tartja a keszterufát, talpas háznál.

szóma = szalma

szómacuca = szalmazsák

szómapárna = szalmazsák

szömélösen = személyesen

szöntelen = szentelen

Hát ez éty szöntelen ember!

szeba = lakóház

Szép szebájik van./házuk/

Szordáhe = Szerdahely = Kapesszerdahely, Semegy m-i kis község

szökrény = szekrény

szökfű = szekfű

szödör = eper

szödörfa = eperfa

szeméhes = szemjas

Jaj, de szeméhes vagyok!

szörda = szerda

szömlél = szemléli

szödörnye = földi szeder

szödörics = földi szeder

szödörincs /

szülötte földje = szülőföldje

Feleségem: Gárdonyi Sárika Szennában született. Édesapja

elődöm volt, itt volt tanító. Miker menyasszonyom volt, így beszél-

tek róla: "A Sárika kisasszony visszakerül szülötte földjér".

szüü = szó

szűőszék = szövőszék

szüni = szőni

szüle = nagymama

szüasodik = szülesedik = szühes lesz, beköltözik a szü.

szul = szü

T betűs szavak:

tat= a teknő fogója

tatja a sütőteknőnek= fogója sütőteknőnek

takaró=gereblyéhez hasonló, kaszara szerelik

takarétti= takarítja

tapegati= tapegatja

talákszik= találkezik

Talákszik benne konkóó/kenkely / is a tiszta búzában.

talákszunk= találkezzünk

Maj még talákszunk.

tanéttó ur = tanító ur

taap = talp

Taapra építették a házat./Talpas ház/

tancutak = tánceltak

Ugy táncutak, hogy csak még!

tanétti = tanítja

tekenyő = teknő

Tamás högye = egy szennel határrész neve

téfő = tejfel

tésasszony= iparos feleségének megszólítása

tengő = tengely

tengővég= tengelyvég

tészli= amit a kerékszegre ráhuznak

ténta = tinta

tekéntetős = tekintetes

A tanult emberek feleségeit szólították így: A jegyző, a tanító az orvos feleségének mondták: tekintetes asszony. Az orvos feleségét gyakran naccságes asszonynak szólították. A kaposi orvosokat mindig így szólították: Naccságes deker ur.

tislér = asztalos

tik= tyúk

tikól= tyúkól

tikhur= tyúkhur

tikszöm = tyukszem

tikmeny= tejás

tikász =tyúkász, aki a tejját szedi/veszi/

tikhus =tyúkhus tikhusleves

tikherdő kánya= amelyik még a tyúkokat is elviszi/tyúkherdő/

tőtike=tölcsérféle

A tőtikét arra használják, hogy amikor bert öntenek a herdóba, a csövet beledugik a herdó ~~itt~~ liktyába, akkor bert öntenek a tőtikébe, és az belevezeti a bert a herdóba.

T betűs szavak :

tőcsér= tölcser

tekmany= amibe a kaszakövet beleteszik

tertyog= hangutánzó szó

tertyog a csizma, amikor lyukas és belefelyik a víz.

Tókaj puszta= Szenna melletti terület Kapasmerőhöz tartozik.

tófa = tölgyfa

A tőfábuu jó herdóduga készél./herdódenga/

tölös = tölgyes

Mósába szép tölös erdő van./tölgyes/

tött = tölt

Mögtötti a korsót ety kis berraa.

teper= faragó balta, ferde, sajátos nyéllel

töttévee= teltével

Amikor telik, nő a Held.

tögyé = tegyél

Tögyéé ee neköm ety kis könyeret a tarisznyamba.

tögyük = tesszük

Sajátosan mendják ezt is.

Mink eztet nagyon szivessen mögtögyük./megtesszük/

tentyó=nehézmegzásu ember

ellan tentyó embör

történődni+ történni

Én nem tem ,mi fog történődni?

/ Nem tudem,mi történik?/

tötteni= tölteni

Nem tudok bele tötteni bert,nincs itt a lepő.

tüszel= tüzhely

tüszeli görény = azx asszeny,akinek melege van,izzad a tüzhely mellett.

turus kalafantyu = turós bukta

turu= turó

tuusó = tulsó

tuusó papa= átellenben lakó nagypapa

tüdök = köldök tüdőke= köldöke

tuba = galamb

tunná= tudná Ha té tunnág,amit en.....

tukó=tartó pl.parika tukó,paprika tartó

tüzejtó = tüzelto

tudakeli = kérdegeti Éntüllem tudakeli,hun lakik?

tud= tudem= röviden = tem Nem tem,há töttem.

tüskeszőlő = egres,piszke

turati= turatja

U betűs szavak:

uster= ester Különösen büszkék, hafiú unoka születik, mert annak, mivel fiú, uster köll a kezibe.

ucca = utca

urambátyám= idősebb férfireken megszólítása

ujjak: 1. hüvelykujj, 2. mutató ujj, 3. középső ujj, 4. neveletlen ujj/gyűrűs ujj, 5. kisujj

ujjan= olyan Ujjan jó volt ott lenni Nálatek!

Más szóhasználat szerint, különösen az öregek az "ujjan"-t elliaannak is mendik./mendják/

Ujjanferman genduuta ü is.

uszeli = unszelja

Neköm uszeli, hogy vögyem mög.

uszóóta = unszólta

Ugy uszóóta neköm, hogy csak fogaggyam ee, de neköm nem köllött.

ujjavaa = ujjával aza: A Held ujjulásaker, miker Ujjheld születik.

Ü betűs szavak:

üdvégy = ügyvéd

Bemöntem a züdvégy urhel, asztán mögbeszéettük vele a dögöt.

üjeg = üveg

Mögivött egy pintös üjeg bert.

ümög = ing

Vót rajta ümög is.

üszörgye = eresz

Ne ájj az üszörgye alá!

üszötke = ősz töke/ekénél/

üdő = idő

Jaó üde van.

üszü = őszü

Szépek az üszü árpák.

üstök= tetőnek a csepegő része

V betűs szavak:

~~xxxiixg~~ vartyog = nem értelmesen, gyorsan beszél

Hallen, hogy vartyog valamit.

vasvella = vasvilla

vákáció = vakáció

vasfazék = üst

Tögye fő egy vasfazék vizet!

végás = élősövény kerítés

Lehet ergenából, gledicsiából v. bukszusból.

szelönce, redicsönye   puspán

válu = vályuxadász~~xxxiixg~~

v adász = erdész

vátli = disznósajt

vakétt = vakít

vakéttó = vakító

Mögvakétt egészen ez a nagy velágesség! /autó fényszó-

rója/.

vékenya = dereka

vellakés = villa/evőeszköz/

vella = villa/evőeszköz/

veszelődik = delgezgat /az ember/

vetter = pullóver, kötött ujjas

vázna = váza, virágváza

vékenyas = kevés Lött olyan vékenyas hó.

vesárnap = vasárnap

vélekszik? = emlékszik?

Vélekszik, hogy megamndtam előre, mi lesz?

Vélekszök = emlékezem

véröm = kedveskedő szó

velág = pl. szömöm velága /világa/

veéradat = virradat

veéradatxkóó = virradatker

vésü = véső

Vendee = Vendel

Vendee nap = Vendee napkó nem fogik be a levat, mert az az állatok
naptya./napja/.

viszikös-vaszakes=vicikes-vacakes, mindenféle van benne

vizeres = viszeres

Nagyon vizeres a lábam.

villámháréttó = villámhárító

Virágnevek: Nébáncsvirág, gyergyina, /dália/muskádli, pünkösdi rózsa, kardvi-
rág, Katalin-rózsa, kbizanti, kaktusz, pillevirág, /narcisz/ bazsarózsa

V betűs szavak:

Virágnevek felytatása: aszparátusz, október, december, vihola/viola/, klárcsi, labdarózsa, mézvirág/jázmán/, belegónia/begónia/könyérbél virág, lusta kisasszen, gyűrűvirág, kujcsvirág/kulcsvirág/, kesárvirág, jégvirág, szőlővirág, vizvirág, szivvirág, hettézia/hertenzia/, Galgota/mahónia/, puspán, sarkantyus virág, cinadória, kukacvirág.

Ezek a leggyakrabbi kerti virágok nevei.

vastag = terhes

A Mária mögött vastag./terhes/

venyegő = herceg, szalmavető, szalmahúzó

vődgy = völgy

vót = velt

Eccó vót, hun nem vót, Vót eccó egy szögén embör.

venyödött = venődött, visszagyengült

venyigó = 1. fentebb venyegő

Más szóhasználat szerint venyigó

Z betűs szavak:

zagyva = erős , zagyva ember

zahin = kövér, testes, izmos ember

a zöreg = az öreg

Az névelő z-jét a magánhangzóval kezdődő szóhoz teszik.

Még a zöreg tisztelendő ur idejében vaót.

závár = zár

Van rajt závár is, mégis bemöntenek a telvajek.

zárnya = zárja

nem ige, hanem birtokragos főnév

zár-ja

a zü = az ő

A zü nótáját huzzák ee mastan.

züeje = az övé

Nem az enyim a kabát, a züeje.

zanóc = sűrű, bezótos rész

Zóka József /kemherc/ = Zóka József ragaványneve

Kemhercékhől mögyök be, asztán kérök egy kereket.

Zs betűs szavak :

zsidó = kecsmáres

Mivel igen gyakran zsidó velt a kecsmáres, most ez a fegglen azenesult.

Emék a zsidóhel, /Elmegyek a kecsmába/

zsibalud = fiatal lud

zsevár = aki még magától is sajnál valamit

Mikó a határt kimérték a jebbágyság főszabadullása után, az akkri pap igön zsevár embör vaót, nem hétta mög a mérnököt ebédre, így lett hármójik közü, a tanéttó ur, a jegző ur, mög a tisztölendő ur közü a tisztelendő urnak a legresszabb földje. Ammá nem olyan igyenös, mint az asztal, hanem ammá lejtős, van neki je resszabb része is.

zsupp = rezsszalmából készítik

A rezsszalmat el kell csépelni. A cséplést ehhez készült betekkel kell végezni, amelynek két része van. Egy rövidebb betrésze megzathatóan van a resszabb bet végére illesztve. A cséplésnek megvan a maga kettője, üteme. Olyan ügyesen kiverik a szemet a szalmából, mintha cséplőgép masinalta volna ki.

Kétféle zsuppet kötnek a kévekből: kanczsuppet és bakzsuppet. A kanczsuppal a háztető oldalrészt fedik be, a bakzsuppal a ház orrát.

A zsupptetős ház igen jó velt abból a szempontból, hogy a zsupp nyáron hűvös, télen meleg, de nagyon tűzveszélyes.

A szennai tájszótár végére érve, azt kívánom megjegyezni, hogy a szavak legjellegzetesebbjeit gyűjtöttem össze. Kb. 1000 szó került így a tájszótárba, ill. annál néhány százal több.

Vannak jellegzetes kifejezések, amelyeknek igen örültem, amikor elhangzottak, mindjárt fel is jegyeztem magamnak.

Etimológiai szempontból, mint a bevezetőben említettem a szavalnál nem sokat időztem, de ^a lényegre igyekeztem rávilágítani. Ezeknek kifejtése éppen ezen adott példák mellett egy hosszabb tanulmány keretében talán később megtörténik.

A megértést igyekeztem példamondatokkal könnyebbé tenni.

A fenetikus írás után, ahol úgy érzem, hogy megkivánta a szöveg, irodalmi nyelven is közöltem a szót, esetleg ~~szót~~ ^a mondat értelmét.

Néhány szót úgy írtam, ahogy kimondanak, nem penteztám ki a sikamlósabb részeket, azon szennai elv alapján, hogy a csunyát ugysem lehet szépen kimondani. A népnyelv nem trágár, hanem kimondja, amit gondolt.

Egyszer a Cseberki felé mentem egy társasággal. Nők is veltak köztünk

A Fejes János harangozó felesége, az Örzse néni is ott velt több társával és "külömbörzésen" velt a tehennel. Őrizte őket. Mivel a tehén megálltak, nem mentek nagyon messzire tőlük, látták, mit csinálnak, ők is ráérttek leülni és egy kicsit beszélgetni. Ilyenkor meséltek egymásnak, közben a lányok, asszonyok kézimunkáztak.

Örzse néni is ott üldögélt és megkérdezte, hová megyünk? Mondtam, hogy a szőlőhegyre és azt is megmondta, ^{ah} kihez. Közben megkérdezte, hogy vagyok, régen látott!

Aztán én is visszakérdeztem, hogy ők hogy vannak, mert a férje ~~már~~ már idősebb ember velt, /az asszony sem fiatal már/, de régi harangozó dinasztia tagja. Már az öregapja is harangozó velt. Mindegyik évtizedeket szolgált az egyháznál. Tehát megkérdeztem, hogy vannak?

Erre mondta Örzse néni, hogy jól, hát így seggön ülve csa ki löhet birni. Aztán úgy magától azt mondta, "tisztesség ne essék a mendásémen."

Szóval tisztesség ne essék ^a másémen.

De be is fejezem már a mendanivalómat, a főbb dolgokat, amit akartam és amire időm velt, megírtam, a többit, amit ezzel kapcsolatban még mendani lehetne, a szavak származására és egyéb nyelvtani vonatkozására nézve, esetleg majd máskor befejezem, most az velt a célom, hogy a gyűjtött anyagot feldolgozzam betűrend szerint.

Gyűjtésével engedélyem nélkül me
a diák fiú munkákkal.